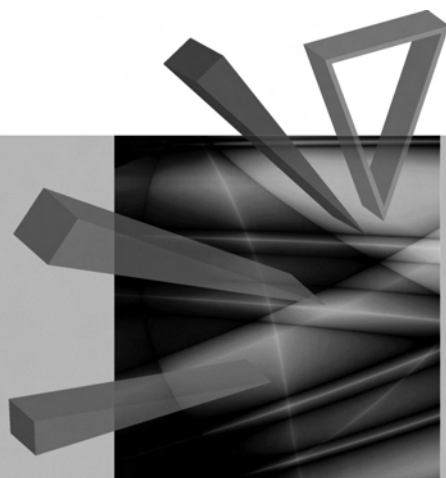

Problemy rozwoju regionalnego

Redaktorzy naukowi
Elżbieta Sobczak
Andrzej Raszkowski

Recenzenci: Piotr Bury, Beata Filipiak, Tadeusz Grabiński, Anna Malina, Danuta Stawasz,
Edward Stawasz, Eugeniusz Wojciechowski

Redaktor Wydawnictwa: Elżbieta Kożuchowska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Aleksandra Śliwka

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>
oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon,
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-229-1

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Malgorzata Markowska, Danuta Strahl: Klasyfikacja dynamiczna europejskiej przestrzeni regionalnej ze względu na poziom identyfikatorów innowacyjności typu Output	15
Marek Szajt: Zmiana pozycji innowacyjnej regionów w rozszerzającej się Unii Europejskiej	29
Elżbieta Izabela Misiewicz: Innowacyjność a rozwój regionalny – model miękki	39
Katarzyna Widera: Analiza porównawcza poziomu innowacyjności regionów	48
Elżbieta Sobczak: Statystyczna analiza pracujących według intensywności działalności B+R w państwach Unii Europejskiej.....	56
Malgorzata Markowska: Klasyfikacja unijnych regionów ze względu na dynamikę charakterystyk innowacyjności (w zakresie Output)	66
Dariusz Głuszczuk: Regionalny system innowacji – ujęcie definicyjne i modelowe (dyskusje na gruncie teorii).....	81
Andrzej Sztando: Ocena systemów wdrażania regionalnych strategii innowacji – raport z badań.....	90
Bartłomiej Jefmański, Malgorzata Markowska: Ocena pozycji polskich regionów ze względu na inteligentną specjalizację w europejskiej przestrzeni z wykorzystaniem klasyfikacji rozmytej.....	102
Anna Beata Kawka: Wpływ jakości kapitału ludzkiego na rozwój regionalny	114
Iwona Skrodzka: Kapitał intelektualny a poziom rozwoju gospodarczego polskich województw – model miękki	124
Malgorzata Juchniewicz, Urszula Tomczyk: Regionalne zróżnicowanie kapitału intelektualnego przedsiębiorstw w Polsce	136
Magdalena Graczyk, Leszek Kaźmierczak-Piwko: Rola ekoinnowacji w procesie zrównoważonego rozwoju regionu	147
Katarzyna Szymańska: Innowacyjność regionu jako narzędzie kształtujące kulturę organizacyjną MSP.....	158
Łukasz Mamica: Wzornictwo przemysłowe jako sektor przemysłów kreatywnych.....	168
Arkadiusz Świadek, Marek Tomaszewski: Łańcuchy dostaw w kształtowaniu innowacyjności regionów Polski zachodniej.....	178
Patrycja Zwiech: Znaczenie kapitału ludzkiego w rozwoju województwa zachodniopomorskiego.....	190

Janusz Kornecki, Maciej Kokotek, Arkadiusz Szymański: Wsparcie innowacyjności małych i średnich przedsiębiorstw w rozwoju województwa łódzkiego.....	201
Krzysztof Krukowski, Maciej Zastempowski: Instrumenty finansowe wspierające innowacyjność przedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego w świetle badań empirycznych.....	211
Marek Obrębalski: Współczesne problemy polityki regionalnej Unii Europejskiej i Polski.....	218
Bogdan Leszkiewicz: Strategie Unii Europejskiej w zakresie polityki regionalnej.....	228
Tomasz Dorożyński: Polityka spójności Unii Europejskiej a gospodarka lokalna i regionalna.....	236
Ewa Kusideł: Wpływ polityki spójności na konwergencję wewnętrzną w Polsce	246
Artur Lipieta, Barbara Pawelek, Roman Huptas: Analiza porównawcza województw Polski ze względu na wykorzystanie środków unijnych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w latach 2007–2010	257
Mariusz Wiśniewski: Regionalne zróżnicowanie absorpcji unijnego wsparcia dla polskiej wsi.....	266
Kinga Wasilewska: JESSICA, JEREMIE i JASPERS na rzecz wzrostu gospodarczego	278
Alojzy Zalewski: Rynkowe uwarunkowania konkurencji terytorialnej w świetle inwestycji rzeczowych	290
Małgorzata Leśniak-Johann: Uwarunkowania konkurencji i współpracy w kontekście rozwoju turystyki na pograniczu dolnośląsko-saksońskim. Zarys problemu	300
Emilia Bogacka: Współpraca w zakresie bezpieczeństwa publicznego na obszarze nadgranicznym Polski z Niemcami	312
Alina Kulczyk-Dynowska, Katarzyna Przybyła: Karkonoskie parki narodowe (Karkonoski Park Narodowy i Krkonošský Národní Park) a rozwój transgranicznej przestrzeni regionalnej	321
Anna Malina, Dorota Mierzwa: Analiza porównawcza sytuacji makroekonomicznej Polski i krajów ościennych w okresie 20 lat przemian gospodarczych.....	330
Zbigniew Piepiora: Występowanie katastrof naturalnych w Europie i międzynarodowa współpraca w zakresie przeciwdziałania ich skutkom.....	342
Jakub Piecuch, Łukasz Paluch: Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania rozwoju regionów basenu Morza Śródziemnego	357
Adam Dąbrowski: Globalizacja a regionalizm	366
Krzysztof Malik: Wybrane metody oceny polityki rozwoju regionu.....	374
Dorota Rynio: Regiony problemowe wobec nowego paradygmatu polityki regionalnej w Polsce	394

Piotr Rzeńca: Parki tematyczne jako czynnik rozwoju gospodarki. Identyfikacja zjawiska.....	405
Renata Lisowska: Uwarunkowania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w regionach zmarginalizowanych na przykładzie województwa łódzkiego.....	416
Aleksandra Koźlak: Transport jako czynnik rozwoju regionalnego	425
Adam Przybyłowski: Inwestycje transportowe w województwie dolnośląskim w aspekcie realizacji strategii zrównoważonego rozwoju	435
Paweł Andrzejczyk: Znaczenie logistyki zwrotnej dla zrównoważonego rozwoju regionu	450
Waldemar A. Gorzym-Wilkowski: Wojewódzkie planowanie przestrzenne – istota, możliwości i ograniczenia.....	460
Andrzej Raszkowski: Wybrane aspekty orientacji marketingowej jednostek terytorialnych.....	470
Krzysztof Wiktorowski: Tożsamość regionalna i lokalna jako element zrównoważonego rozwoju regionu zachodniopomorskiego	480
Jan Polski: Efekty zewnętrzne w marketingu urbanistycznym	491
Danuta Stawasz: Regionalne zróżnicowania rozwoju polskich regionów po 10 latach funkcjonowania samorządu terytorialnego	501
Beata Bal-Domańska: Klasyfikacja podregionów Polski szczebla NUTS-3 ze względu na poziom rozwoju gospodarczego	509
Łukasz Mach: Zastosowanie metod wielowymiarowej analizy do oceny potencjału rozwojowego regionów.....	520
Grażyna Karmowska: Porównanie rozwoju subregionów województwa zachodniopomorskiego w latach 1999–2007	530
Ewa Mazur-Wierzbicka: Stymulowanie zrównoważonego rozwoju w regionie zachodniopomorskim przy wykorzystaniu dobrych praktyk.....	542
Maria Kola-Bezka: Przedsiębiorczość jako czynnik rozwoju regionu w świetle wyników badania ankietowego mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego	552
Joanna Kosmaczewska: Przedsiębiorczość jako stymulanta turystycznego rozwoju obszarów wiejskich.....	563
Sandra Misiak: Aktywność zawodowa kobiet w województwie zachodniopomorskim	573
Agnieszka Skowronek-Grądział: Analiza porównawcza obszarów wiejskich w zakresie infrastruktury służącej ochronie środowiska	582
Justyna Danielewicz, Maciej Turała: Analiza zróżnicowania przestrzennego wydatków na usługi z zakresu oświaty i wychowania w Polsce	594
Anna Majchrzak: Ocena sytuacji finansowej powiatów województwa wielkopolskiego z wykorzystaniem metody Warda	602
Marian Maciejuk: Struktura pomocy publicznej dla przedsiębiorców w Polsce w latach 2006-2009	612

Tomasz Kołakowski: Pomoc publiczna udzielona przez dolnośląskie samorządy podmiotom gospodarczym – dynamika i rodzaje wsparcia.....	623
Andrzej Wasiak: Restrukturyzacja w PKP na przykładzie PKP Energetyka SA	636
Monika Murzyn-Kupisz: Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego a efekty mnożnikowe w gospodarce lokalnej i regionalnej.....	645
Marcelina Zapotoczna, Joanna Cymerman: Wykorzystanie wielowymiarowej analizy dyskryminacyjnej do grupowania wspólnot mieszkaniowych	658
Agnieszka Kłysik-Uryszek: Działalność eksportowa spółek z udziałem kapitału zagranicznego – regionalne zróżnicowania w Polsce.....	668

Summaries

Malgorzata Markowska, Danuta Strahl: Dynamic classification of the European regional space regarding the level of Output innovation identifiers	28
Marek Szajt: Change in the innovative position of regions in the enlarging European Union.....	38
Elżbieta Izabela Misiewicz: Innovation and regional development – the soft model	47
Katarzyna Widera: Comparative analysis of the level of innovation in regions.....	55
Elżbieta Sobczak: Statistical analysis of workforce by the intensity of R&D activity in EU countries	65
Malgorzata Markowska: EU regions classification by the dynamics of innovation characteristics (regarding Output)	80
Dariusz Głuszczyk: Regional innovation system – the definitive and the model approach (theoretical discussions).....	89
Andrzej Sztando: Assessment of the regional innovation strategies implementation systems – a study report.....	101
Bartłomiej Jefmański, Malgorzata Markowska: The assessment of Polish regions with regard to smart specialization in European space applying fuzzy classification.....	113
Anna Beata Kawka: The influence of human capital quality on regional development.....	123
Iwona Skrodzka: Intellectual capital influence and the level of economic development in Polish regions – the soft model.....	135
Malgorzata Juchniewicz, Urszula Tomczyk: Regional differentiation of enterprise intellectual capital in Poland.....	146
Magdalena Graczyk, Leszek Kaźmierczak-Piwko: The role of eco-innovation in the process of sustainable development of a region.....	157

Katarzyna Szymańska: Region innovativeness as a tool shaping the organisational culture of SMEs.....	167
Lukasz Mamica: Industrial design as a sector of creative industries.....	177
Arkadiusz Świadek, Marek Tomaszewski: Supply chain in shaping the innovativeness of Western Poland regions	189
Patrycja Zwiech: The importance of human capital in the development of West Pomeranian Voivodeship	200
Janusz Kornecki, Maciej Kokotek, Arkadiusz Szymański: Support for the innovativeness of small and medium-sized enterprises in the development of Łódź Voivodeship.....	210
Krzysztof Krukowski, Maciej Zastempowski: Financial instruments supporting the innovativeness of Kuyavian-Pomeranian Voivodeship in the light of empirical research	217
Marek Obrębalski: Contemporary problems of the regional policy of the European Union and Poland	227
Bogdan Leszkiewicz: Strategies of the European Union regional policy	235
Tomasz Dorożyński: The role of EU cohesion policy in regional and local economy.....	245
Ewa Kusidel: The impact of the cohesion policy on the internal convergence in Poland	256
Artur Lipieta, Barbara Pawelek, Roman Huptas: Comparative analysis of Polish Nuts 2 level regions from the point of view of the level of using European funds from the European Regional Development Fund for the period between January 2007 and June 2010	265
Mariusz Wiśniewski: Regional diversification of EU support absorption for Polish rural areas.....	277
Kinga Wasilewska: JESSICA, JEREMIE and JASPERS for economic growth.....	289
Alojzy Zalewski: Market determinants of territorial competition in the light of material investments.....	299
Małgorzata Leśniak-Johann: Conditions of the cooperation and competition in tourism in Saxony–Lower Silesian borderland. Selected problems.....	311
Emilia Bogacka: Cooperation in the area of public safety in the Poland–Germany borderland.....	320
Alina Kulczyk-Dynowska, Katarzyna Przybyła: Giant Mountains national parks (KPN and KRNAP) and the development of cross-border regional space	329
Anna Malina, Dorota Mierzwa: A comparative analysis of macroeconomic situation in Poland and neighbouring countries in the 20-year period of structural changes	341
Zbigniew Piepiora: The occurrence of natural disasters in Europe and the international cooperation in the field of counteracting their results	356

Jakub Piecuch, Łukasz Paluch: Determinants of social and economic development of the Mediterranean basin regions.....	365
Adam Dąbrowski: Globalization and regionalization.....	373
Krzysztof Malik: Chosen methods of regional development policy evaluation	393
Dorota Rynio: Problem regions in the face of a new paradigm of the regional policy in Poland	404
Piotr Rzeńca: Theme parks as a factor in the development of economy. An identification of the phenomenon	415
Renata Lisowska: The determinants of SME growth in marginalized regions illustrated with the example of Łódź Voivodeship	424
Aleksandra Koźlak: Transport as a factor of regional development	434
Adam Przybyłowski: Transport investments in Lower Silesian Voivodeship in the context of sustainable development strategy	449
Paweł Andrzejczyk: The significance of reverse logistics for balanced region development.....	459
Waldemar A. Gorzym-Wilkowski: Voivodeship spatial planning – the essence, opportunities and constraints	469
Andrzej Raszkowski: Selected aspects of the marketing orientation of territorial units	479
Krzysztof Wiktorowski: Regional and local identity as an element of sustainable development of the West Pomeranian region.....	490
Jan Polski: External effects in urban marketing.....	500
Danuta Stawasz: Regional differences in the development of Polish regions after the establishment of territorial self-government	508
Beata Bal-Domańska: Classification of Polish sub-regions (NUTS-3) by economic development level	519
Łukasz Mach: Application of the methods of multidimensional comparative analysis as a basis for parameters assignment of development potential of regions.....	529
Grażyna Karmowska: A comparison of the development of the subregions of West Pomeranian Voivodeship in 1999-2007.....	541
Ewa Mazur-Wierzbička: Stimulating sustainable development in West Pomeranian Voivodeship by using good practices.....	551
Maria Kola-Bezka: Entrepreneurship as a factor of regional development on the basis of the survey results of the residents of Kuyavian-Pomeranian Voivodeship	562
Joanna Kosmaczewska: Entrepreneurship as a stimulus to tourism development in rural areas	572
Sandra Misiak: Professional activity of women in West Pomeranian Voivodeship.....	581
Agnieszka Skowronek-Grądziel: A comparative analysis of rural areas in the field of environment protection infrastructure	593

Justyna Danielewicz, Maciej Turała: Analysis of spatial differentiation of expenditure on education in Poland.....	601
Anna Majchrzak: Financial standing of counties in Greater Poland Voivodeship assessed with Ward's method.....	611
Marian Maciejuk: The structure of public aid for entrepreneurs in Poland in the period 2006-2009.....	622
Tomasz Kołakowski: Public aid granted to economic entities by Lower Silesian self-governments – dynamics and types of support.....	635
Andrzej Wasiak: Restructuring in PKP illustrated by the case of PKP Energetyka SA.....	644
Monika Murzyn-Kupisz: Activities aimed at preservation of cultural heritage and multiplier effects in the local and regional economy.....	657
Marcelina Zapotoczna, Joanna Cymerman: Using the multidimensional discriminant analysis for grouping housing cooperatives.....	667
Agnieszka Kłysik-Uryszek: Export activity of companies with foreign capital – regional differences in Poland.....	677

Marian Maciejuk

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

STRUKTURA POMOCY PUBLICZNEJ DLA PRZEDSIĘBIORCÓW W POLSCE W LATACH 2006–2009

Streszczenie: W opracowaniu przedstawiono pomoc publiczną udzieloną przedsiębiorcom w Polsce po przystąpieniu kraju do Unii Europejskiej. Identyfikacji empirycznej poddano pomoc publiczną przedsiębiorstwom pod względem: wartości pomocy, form pomocy i jej przeznaczenia, podmiotów udzielających pomocy i regionalnego zróżnicowania w Polsce według województw w latach 2006–2009.

Słowa kluczowe: pomoc publiczna, podmiot pomocy publicznej, beneficjent pomocy, formy pomocy publicznej.

1. Wstęp

Rozwój gospodarczy uzależniony jest od wielu czynników. Jednym z nich jest stan lokalnej gospodarki, która zależy od kondycji miejscowych przedsiębiorstw i ich zdolności do tworzenia i utrzymywania miejsc pracy. We współczesnym świecie o rozwoju ekonomicznym społeczności lokalnych decydują w dużej mierze małe i średnie przedsiębiorstwa. Ich rozwój pozwala tworzyć miejsca pracy dla mieszkańców, a przez to warunki do rozwoju całej gospodarki.

Małe i średnie przedsiębiorstwa to ponad 90% ogółu firm funkcjonujących na rynku. Są one głównymi pracodawcami i twórcami nowych miejsc pracy oraz przyczyniają się do wzrostu krajowego dochodu brutto, jak również rozwoju lokalnego, regionalnego i całej gospodarki. Wykazują też większą zdolność adaptacji do zmieniających się warunków rynkowych i stanu koniunktury gospodarczej niż przedsiębiorstwa duże. W związku z tym poszczególne państwa członkowskie Unii Europejskiej (UE), a także Wspólnota Europejska jako całość prowadzi politykę wspierania przedsiębiorstw, a zwłaszcza małych i średnich.

Przystąpienie Polski w 2004 r. do Unii Europejskiej stworzyło możliwość korzystania z pomocy publicznej sektora polskich małych i średnich przedsiębiorstw na równi z przedsiębiorstwami „starych” krajów unijnych. Celem niniejszego opracowania jest zidentyfikowanie pomocy publicznej przedsiębiorstwom w Polsce w la-

tach 2006–2009 pod względem: struktury i dynamiki jej wartości, form pomocy, przeznaczenia pomocy, podmiotów udzielających pomocy i regionalnego zróżnicowania.

2. Podstawy prawne pomocy publicznej

W państwach członkowskich Unii Europejskiej najważniejszym elementem składowym polityki konkurencji są przepisy prawa określające warunki udzielania oraz proces nadzorowania udzielanej pomocy publicznej przedsiębiorstwom. Traktat Wspólnoty Europejskiej przewiduje zakaz udzielania wszelkiej pomocy publicznej ze źródeł publicznych, która poprzez faworyzowanie przedsiębiorców lub ich produkcji czy usług zniekształca konkurencję, wpływając negatywnie na wymianę handlową między państwami członkowskimi.

Podstawy prawne pomocy publicznej w Unii Europejskiej i tym samym obowiązujące w Polsce stanowią przede wszystkim:

- artykuły 87 i 88 Traktatu Wspólnoty Europejskiej dotyczące pomocy publicznej dla małych i średnich przedsiębiorstw,
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 69/2001 z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy w ramach zasady *de minimis*,
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 70/2001 z dnia 12 stycznia 2001 r. dotyczące stosowania art. 87 i 88 Traktatu ustanawiającego WE, dotyczących pomocy publicznej dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Po akcesji Polski do Unii Europejskiej dostosowano polskie akty prawne do norm prawa unijnego, w tym również w zakresie pomocy publicznej. Zaowocowało to nową Ustawą z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej. W odniesieniu do nowej ustawy Rada Ministrów bądź ministrowie resortowi wydali 53 rozporządzenia wykonawcze regulujące różnorodne sprawy dotyczące pomocy publicznej przedsiębiorstwom udzielanej przez różne podmioty.

W świetle ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej podmiotem udzielającym pomocy publicznej są organy administracji publicznej lub inny podmiot, który jest uprawniony do udzielania pomocy publicznej, w tym przedsiębiorca publiczny. Beneficjentem pomocy w świetle cytowanej ustawy może być każdy podmiot gospodarczy, bez względu na formę organizacyjno-prawną oraz sposób finansowania, który otrzymał pomoc publiczną.

3. Wartość i dynamika pomocy publicznej

Wprowadzenie nowych przepisów dotyczących przyznawania pomocy publicznej przedsiębiorcom w Polsce polegało na zastosowaniu bardziej rygorystycznych wymogów do spełnienia przez beneficjentów. Dotyczyło to zarówno wymogów formalnych, jak i spełnienia określonych warunków w zależności od programu pomocowego. Obecny okres wsparcia Unii Europejskiej na lata 2007–2013 kładzie nacisk na

nowe priorytety. Wśród nich znajduje się priorytet pod nazwą innowacyjna gospodarka. Zaowocował on znacznym wzrostem pomocy publicznej udzielonej przedsiębiorcom. W tabeli 1 przedstawiono wartość przyznanej pomocy publicznej polskim przedsiębiorcom w latach 2006–2009.

Tabela 1. Wartość i dynamika pomocy publicznej udzielonej przedsiębiorcom w Polsce w latach 2006–2009

Wyszczególnienie	2006	2007	2008*	2009*	2009/2006 (w %)
Wartość pomocy ogółem (w mln PLN)	5 875,6	6 549,5	14 383,1	19 173,4	326,3
Wartość pomocy z wyłączeniem transportu (w mln PLN)	4 468,4	4 847,2	11 521,9	16 087,2	360,0
Udział wartości pomocy w PKB (w %)	0,6	0,6	1,13	1,43	x
Udział wartości pomocy w PKB z wyłączeniem transportu (w %)	0,4	0,4	0,91	1,20	x

*Kwoty za lata 2008 i 2009 uwzględniają środki finansowe pochodzące z funduszy unijnych finansujące lub współfinansujące pomoc. Kwoty za lata wcześniejsze uwzględniają wyłącznie środki krajowe.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Raporty o pomocy publicznej w Polsce udzielonej przedsiębiorcom za lata 2006–2009*, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Warszawa 2007–2010.

W analizowanym okresie 2006–2009 wartość pomocy publicznej udzielonej polskim przedsiębiorcom ogółem wzrosła ponadtrzykrotnie, z tym że od 2008 r. do pomocy publicznej zaliczono środki pochodzące z funduszy unijnych. Wcześniejsze dane obejmowały wyłącznie środki krajowe i tym samym nie są porównywalne. Dwa ostatnie lata wyraźnie wskazują, że polskie przedsiębiorstwa korzystają z tej pomocy. W 2009 r. nastąpił wzrost udzielonej pomocy publicznej przedsiębiorcom, z wyłączeniem pomocy w transporcie, w porównaniu z 2008 r. o 39,6%. Wzrastające kwoty udzielonej pomocy publicznej przedsiębiorcom powodują wzrost jej udziału w PKB, który w 2009 r. wynosił 1,2%, z wyłączeniem pomocy w transporcie. Wzrastająca pomoc publiczna polskim przedsiębiorcom może świadczyć o pogarszającej się kondycji finansowej firm w dobie kryzysu z jednej strony oraz o nowych możliwościach wdrażania nowoczesnych technologii i produktów finansowanych z pomocy unijnej – z drugiej.

4. Formy pomocy publicznej

Formy pomocy publicznej przedsiębiorcom zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej zależą od źródła pochodzenia środków pomocowych. Pochodzą bezpośrednio z budżetu państwa lub jednostki samorządowej, bądź są kosztem uszczuplenia wpływów budżetowych. Strukturę form pomocy publicznej ilustrują dane zawarte w tab. 2.

Tabela 2. Struktura pomocy publicznej (bez transportu) według form pomocy w latach 2006–2009

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
Pomoc publiczna ogółem, w tym:	100,0	100,0	100,0	100,0
– dotacje i ulgi podatkowe	97,5	97,8	81,4	85,4
– subsydia kapitałowo-inwestycyjne	0,2	0,2	0,3	0,1
– pożyczki preferencyjne i odroczenia płatności	2,3	1,3	3,0	1,2
– inne, m.in. rekompensata z tytułu dobrowolnego rozwiązania umów długoterminowych sprzedaży mocy i energii elektrycznej	0,0	0,7	15,3	13,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie: jak w tab. 1.

Najczęściej stosowanym instrumentem wsparcia przedsiębiorców, z pewną tendencją malejącą, są dotacje i ulgi podatkowe, przekraczające 80% ogółu pomocy publicznej. Wyraźnie w badanym okresie nabrały znaczenia rekompensaty dla podmiotów z sektora elektroenergetyki z tytułu rozwiązania umów długoterminowych sprzedaży mocy i energii elektrycznej, osiągające 15,3% udziału w ogólnej pomocy w 2008 r.

5. Przeznaczenie pomocy publicznej

Udzielana pomoc publiczna beneficjentom jest przeznaczana najczęściej na pomoc horyzontalną, sektorową i regionalną [*Analiza zmian...* 2003, s. 150–160].

Pomoc horyzontalna dotyczy wsparcia wszystkich rodzajów przemysłów dotkniętych wspólnymi problemami. Celami tej pomocy są m.in. badania i rozwój, ochrona środowiska, wzrost zatrudnienia, ratowanie i restrukturyzacja przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw.

Pomoc sektorowa to przede wszystkim wsparcie ze środków publicznych konkretnych sektorów gospodarki, tzw. sektorów wrażliwych. Dotyczy to sektorów: węgla i stali, włókien syntetycznych, motoryzacyjnego, stoczniowego, a także rolnictwa i rybołówstwa oraz transportu. Główne cele tej pomocy to m.in. restrukturyzacja przedsiębiorstw, prace badawczo-rozwojowe, ochrona środowiska, szkolenia załogi, nowe inwestycje itp.

Pomoc regionalna skierowana jest do obszarów o niskim rozwoju gospodarczym bądź charakteryzujących się wysoką stopą bezrobocia. Celem tej pomocy są głównie inwestycje początkowe przyczyniające się do wzrostu liczby zatrudnionych.

Zmiany w zakresie struktury przeznaczenia pomocy publicznej dla polskich przedsiębiorców prezentują dane w tab. 3.

W badanym okresie doszło do istotnych zmian w przeznaczeniu pomocy publicznej dla przedsiębiorstw w Polsce. Nastąpiło przesunięcie w strukturze z pomo-

Tabela 3. Struktura przeznaczenia pomocy publicznej (bez transportu) w latach 2006–2009

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
Pomoc publiczna ogółem, w tym:	100,0	100,0	100,0	100,0
Pomoc horyzontalna, w tym:	48,9	65,5	42,7	33,4
– prace badawczo-rozwojowe	5,8	5,3	3,5	6,3
– ochrona środowiska	2,5	0,3	18,2	25,6
– rozwój małych i średnich przedsiębiorstw	14,8	20,6	9,4	0,5
– pomoc na zatrudnienie	66,0	64,9	60,1	52,0
– szkolenie ogólne	9,6	7,2	7,5	12,5
– pomoc na ratowanie	0,5	0,0	0,0	0,4
– pomoc na restrukturyzację	0,7	1,2	0,4	2,5
Pomoc sektorowa, w tym:	15,7	9,3	21,9	16,5
– sektor budownictwa okrętowego	14,8	10,9	0,0	0,0
– sektor górnictwa węgla	85,2	89,1	23,3	14,3
– sektor wytwarzania energii elektrycznej	–	0,0	69,4	79,9
– sektor kinematografii	–	–	7,3	5,7
Pomoc regionalna, w tym:	34,9	24,9	35,1	48,2
– pomoc w celu wspierania nowych inwestycji	69,6	80,5	93,7	85,8
– pomoc w celu tworzenia nowych miejsc pracy	20,5	16,7	6,1	3,5
– pomoc operacyjna	–	0,0	0,0	2,2
– duże projekty inwestycyjne	9,8	2,8	0,2	7,2
– inne tytuły	0,1	0,0	0,1	1,3
Inne tytuły	0,5	0,4	0,3	1,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie: jak w tab. 1.

cy horyzontalnej na rzecz pomocy regionalnej. Udział pomocy horyzontalnej zmniejszył się z 48,9% w 2006 r. do 33,4% w 2009 r., przy wzroście udziału pomocy regionalnej z 34,9% do 48,2%. W pomocy horyzontalnej największy udział – ponad 50% – stanowi pomoc na zatrudnienie, znaczenia nabiera ochrona środowiska, gdzie notuje się wzrost pomocy publicznej z 2,5% do 25,6% w 2009 r. ogółu pomocy horyzontalnej.

W pomocy sektorowej również nastąpiły istotne zmiany. W wyniku nieprawidłowości w udzielonej pomocy publicznej w latach wcześniejszych w sektorze okrętowym doszło do upadku polskich stoczni i zaprzestania pomocy dla tego sektora. Odnotowuje się spadek pomocy dla górnictwa węglowego z 85,2% w 2006 r. do 14,3% w 2009 r. ogółu pomocy sektorowej, co świadczy o umocnieniu się tego sektora dzięki pomocy w latach wcześniejszych. Pojawiły się natomiast nowe sektory jako beneficjenci pomocy publicznej. Są to sektor wytwarzania energii elektrycznej

i sektor kinematografii. Pomoc w formie rekompensaty dla wytwórców energii elektrycznej z tytułu dobrowolnego rozwiązania długoterminowych umów sprzedaży mocy i energii elektrycznej w 2009 r. pochłonięła blisko 80% sektorowej pomocy publicznej. Sektor kinematografii otrzymał w 2009 r. 5,7% pomocy sektorowej.

W ramach pomocy regionalnej w 2009 r. przyznano 7,7 mld PLN, co stanowiło 48,2% ogółu pomocy publicznej. W tym przeznaczeniu pomocy zauważa się rosnącą tendencję do wspierania nowych inwestycji – z 69,6% w 2006 r. do 85,8% w 2009 r. ogółu pomocy regionalnej. Pomoc była skierowana głównie na nowe inwestycje w specjalnych strefach ekonomicznych.

6. Podmioty udzielające pomocy publicznej

Zgodnie z przepisami prawa podmiotami udzielającymi pomocy publicznej są przede wszystkim instytucje publiczne. W tabeli 4 zestawiono najważniejsze podmioty publiczne, które udzieliły pomocy publicznej polskim przedsiębiorcom w latach 2006–2009.

Tabela 4. Struktura pomocy publicznej (bez transportu) według podmiotu udzielającego pomocy w latach 2006–2009

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
Pomoc publiczna ogółem, w tym:	100,0	100,0	100,0	100,0
Minister Gospodarki	26,6	10,8	4,1	6,8
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	3,1	3,6	1,4	0,7
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	5,0	0,9	0,1	4,8
Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	0,4	0,4	0,7	0,1
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	26,8	33,9	21,8	16,8
Agencja Rozwoju Przemysłu SA	3,8	0,5	0,2	0,9
Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	6,6	14,8	25,1	14,8
Organy skarbowe i celne	14,7	20,7	17,1	14,5
Ochotnicze Hufce Pracy	3,7	2,9	1,2	2,3
Marszałkowie województw	1,4	0,2	2,3	21,6
Starostowie powiatów	4,3	7,1	3,2	0,4
Gminy	2,4	3,6	1,7	0,7
Prezes Urzędu Regulacji Energetyki	–	0,1	15,3	13,2
Pozostali	1,2	0,5	5,8	2,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie: jak w tab. 1.

Struktura pomocy publicznej z punktu widzenia instytucji udzielającej w latach 2006–2009 wykazuje zróżnicowanie. Istotne różnice dotyczą przede wszystkim:

- Ministra Gospodarki, w przypadku którego udział pomocy publicznej znacząco spada z 26,6% w 2006 r. do 6,8% w 2009 r. Jest to wynikiem zmiany struktury wsparcia sektorowego, polegającej na zaniku wsparcia dla stoczni, które korzystały właśnie z tego źródła wsparcia.
- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, którego udział utrzymuje się na znaczącym poziomie z tendencją malejącą z 26,8% w 2006 r. do 16,8% w 2009 r. Pomoc jest przeznaczana głównie na refundację nowo tworzonych etatów przez przedsiębiorców dla osób niepełnosprawnych. Kwota przeznaczana na ten cel to 2,7 mld PLN w 2009 r.
- Prezesa Polskiej Agencji Przedsiębiorczości, który jest również znaczącym dysponentem pomocy publicznej. W 2009 r. przyznał 14,8% ogółu pomocy publicznej, tj. 2,1 mld PLN, w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka.
- Organów skarbowych i celnych, w przypadku których udział pomocy publicznej też jest znaczący. Wsparcie tych organów polega głównie na pomocy udzielanej w formie zwolnienia z podatku dochodowego przedsiębiorcom prowadzącym działalność gospodarczą na podstawie zezwolenia na terenie specjalnych stref ekonomicznych. W 2009 r. kwota pomocy publicznej osiągnęła wartość 2,3 mld PLN.
- Marszałków województw, gdzie w ostatnich latach nastąpił największy wzrost pomocy publicznej dla przedsiębiorców, osiągając w 2009 r. 21,6% całości pomocy publicznej, tj. 3,2 mld PLN. Jest to rezultatem realizacji przez samorządowe województwa programu regionalnej pomocy inwestycyjnej w ramach regionalnych programów operacyjnych, w tym na innowacyjne przedsięwzięcia.
- Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, który w latach 2008–2009 udzielił znaczącego wsparcia dla sektora energetycznego w ramach rekompensaty za rozwiązanie umów długoterminowych sprzedaży mocy i energii elektrycznej. Kwota wsparcia w 2009 r. wynosiła 2,1 mld PLN, tj. 13,2% całości środków na pomoc publiczną.
- W odniesieniu do pomocy publicznej udzielanej przez organy jednostek samorządu terytorialnego, zwłaszcza gmin, należy wskazać, że w większości jest to pomoc o niewielkich jednostkowych wartościach, która po akcesji Polski kwalifikowana jest jako pomoc *de minimis* i nie jest uwzględniana w sprawozdawczości.

7. Regionalne zróżnicowanie pomocy publicznej

Pomoc publiczna przedsiębiorcom w Polsce charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem regionalnym. Jest to przede wszystkim rezultatem rozmieszczenia przestrzennego, tj. koncentracji podmiotów gospodarczych, co prezentują dane zawarte w tab. 5.

Tabela 5. Regionalna struktura pomocy publicznej (bez transportu) dla przedsiębiorców w Polsce w latach 2006–2009

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
Wartość pomocy ogółem (w mln PLN)	4 468,4	4 847,2	11 521,9	16 087,2
Struktura pomocy (w %), w tym:	100,0	100,0	100,0	100,0
Dolnośląskie	17,3	10,5	9,0	9,9
Kujawsko-pomorskie	3,7	4,8	4,7	3,9
Lubelskie	1,6	2,7	3,7	4,2
Lubuskie	2,4	3,3	2,9	2,8
Łódzkie	5,7	6,9	5,8	6,0
Małopolskie	5,5	5,1	7,3	5,0
Mazowieckie	9,2	10,6	16,1	14,6
Opolskie	1,4	1,3	4,7	6,0
Podkarpackie	5,6	7,1	5,7	6,9
Podlaskie	1,9	1,5	1,4	1,9
Pomorskie	4,9	5,7	6,3	8,3
Śląskie	24,9	20,2	16,0	14,3
Świętokrzyskie	2,2	2,0	2,1	1,9
Warmińsko-mazurskie	2,4	3,3	3,2	3,2
Wielkopolskie	7,4	10,5	8,0	8,6
Zachodniopomorskie	3,9	4,4	3,0	2,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie: jak w tab. 1.

Pomoc publiczna udzielona przedsiębiorcom wykazuje w analizowanych latach 2006–2009 wyraźną koncentrację, ale malejące zróżnicowanie. Najwięcej pomocy publicznej kierowane jest do przedsiębiorców w województwie mazowieckim i śląskim. Z tym że udział województwa mazowieckiego wyraźnie rośnie z 9,2% w 2006 r. do 14,6% w 2009 r., natomiast województwa śląskiego maleje z 24,9% do 14,3%. W przypadku województwa śląskiego jest to wynikiem zmniejszenia pomocy sektorowej dla górnictwa węglowego, a w przypadku województwa mazowieckiego – wzrost pomocy dla sektora kinematografii zlokalizowanego w Warszawie.

Najmniejszą pomoc publiczną otrzymują przedsiębiorcy z województwa podlaskiego i świętokrzyskiego – po 1,9% ogółu pomocy w 2009 r. Obserwowana tendencja powoduje utrwalenie i powiększenie już istniejących różnic w rozwoju gospodarczym pomiędzy poszczególnymi regionami kraju.

8. Podsumowanie

Pomoc publiczna jest jednym z instrumentów interwencjonizmu państwa w gospodarce. Ma na celu działania służące rozwojowi społeczno-gospodarczemu kraju i hamowaniu negatywnych zjawisk, a jej podstawową cechą powinna być racjonal-

ność. Jest ona najwyższym wyznacznikiem dopuszczalności działań pomocowych państwa. W gospodarce rynkowej zasadnicze znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania rynku i ochrony interesów konsumenckich ma konkurencja. Pomoc publiczna nie powinna jej naruszać, chyba że jej naruszenie będzie rekompensowane przez pozytywne zjawiska rynkowe, które wywołało udzielenie pomocy. Państwo nie musi udzielać pomocy, nie jest ona też aktem darowizny. Dzięki pomocy państwo realizuje cele, jakie uznaje za priorytetowe dla rozwoju społeczno-gospodarczego.

Po akcesji Polski do Unii Europejskiej pomoc publiczna małym i średnim przedsiębiorstwom została dostosowana do norm unijnych. Również pomoc jednostek samorządu terytorialnego została wkomponowana w system pomocy publicznej, zawierający monitoring i kontrolę zarówno podmiotów udzielających pomocy, jak i beneficjentów pomocy.

Uzyskanie pomocy publicznej nie jest łatwe, wymaga bowiem przejścia czasami skomplikowanej procedury formalnej, spełnienia przez beneficjenta wielu warunków, jak np. utrzymania miejsca pracy przez co najmniej rok, informowania podmiotu udzielającego pomocy w ramach pomocy *de minimis* o każdej pomocy zaliczanej do tego rodzaju itp.

Pomoc publiczna polskim przedsiębiorcom w badanym okresie znacząco wzrosła, zwłaszcza w latach 2008–2009, kiedy to weszły w życie nowe unijne programy wsparcia, dotyczące przede wszystkim innowacyjnej gospodarki. Największe znaczenie nadal ma pomoc w formie bezzwrotnej dotacji i ulg podatkowych, która stanowi ponad 85% ogółu pomocy. Nastąpiły zmiany w strukturze pomocy, polegające na przesunięciu z pomocy horyzontalnej na rzecz pomocy regionalnej. Największego wsparcia przedsiębiorcom udzieliło pięć organów lub ich grup, tj.: marszałkowie województw, Prezes Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Prezes Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, organy skarbowe i celne oraz Prezes Urzędu Regulacji Energetyki. Udzieliły one w sumie ponad 80% ogólnej wartości pomocy publicznej.

Dokonując oceny wpływu udzielonej pomocy publicznej przedsiębiorcom w Polsce w latach 2006–2009 na konkurencję, należy wskazać jej największych beneficjentów w ramach pomocy sektorowej. Nastąpiło w tym okresie przesunięcie z sektora węglowego do sektora energetycznego. W ostatnich latach największymi beneficjentami z grupy przedsiębiorstw dużych, które otrzymały ponad 50% ogółu pomocy, były podmioty z branży paliwowej i energetycznej, jak np. PKN Orlen SA, Grupa Lotos SA, Elektrownia Opole SA, Elektrownia Turów SA, które jako pojedyncze podmioty otrzymały po około 500 mln PLN wsparcia. Pomoc sektorowa dla tych dużych jednostkowych podmiotów gospodarczych może budzić pewne wątpliwości – zarówno co do celowości, jak i wysokości – pod kątem wpływu na konkurencję.

Znaczące wsparcie w ramach pomocy regionalnej otrzymały firmy sektora motoryzacyjnego, elektronicznego i teleinformatycznego prowadzące działalność w

specjalnych strefach ekonomicznych. Ewentualny negatywny wpływ tej pomocy jest niwelowany poprzez przyspieszenie rozwoju regionów zapóźnionych gospodarczo oraz eliminowanie dysproporcji w rozwoju poszczególnych regionów.

Pomimo że pomoc udzielona w sektorze transportu została od 2004 r. wydzielona z ogólnej wartości pomocy publicznej, to ze względu na jej znaczną wartość należy wskazać na potencjalny wpływ takiej pomocy na konkurencję. Tylko w 2009 r. wartość pomocy w sektorze transportu wyniosła ponad 3 mld PLN, z czego 2,3 mld PLN udzielono w sektorze transportu kolejowego.

Ogólnie biorąc – poza wskazanymi wyżej wątpliwościami – pomoc publiczna udzielona przedsiębiorcom w analizowanym okresie miała ograniczony wpływ na konkurencję. Potwierdzeniem tego jest fakt, że dominującym przeznaczeniem pomocy publicznej jest pomoc horyzontalna i regionalna, która stanowi ponad 80% ogółu pomocy. Należy stwierdzić, że w warunkach światowego kryzysu pomoc publiczna dla przedsiębiorców nabrała szczególnego znaczenia. Ma to również odzwierciedlenie we wspieraniu polskich przedsiębiorców.

Literatura

- Akty prawa powszechnie obowiązującego pod hasłem: *Pomoc publiczna dla przedsiębiorców* (<http://lex.ae.wroc.pl/>).
- Analiza zmian w prawie polskim w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej – konsekwencje dla konsumentów i przedsiębiorców*, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa, marzec–czerwiec 2003.
- Maciejuk M. [2005], *State aid to business in Poland*, [w:] *Regionalni aspect socioeconomickeho vyvoje. Regional aspects of socioeconomic development*, ed. M. Sasek, Faculty of Social and Economics Studies Jan Evangelista Purkyne, University in Usti nad Labem.
- Maciejuk M. [2006a], *Gminna pomoc publiczna dla przedsiębiorstw po akcesji Polski do Unii Europejskiej*, [w:] *Polityka zrównoważonego rozwoju oraz instrumenty zarządzania miastem*, red. J. Słodczyk, D. Rajchel, Wyd. Uniwersytetu Opolskiego, Opole.
- Maciejuk M. [2006b], *Gminna pomoc publiczna przedsiębiorcom po wejściu polski do Unii Europejskiej – przykład Jeleniej Góry*, [w:] *Gospodarka lokalna i regionalna w teorii i praktyce*, red. D. Strahl, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu nr 1124, Wyd. Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław.
- Maciejuk M. [2009a], *Public aid for entrepreneurs in Poland in the period of 2004–2006*, [w:] *Hradeckeekonmicke dny 2009 – Ekonomickyrozvoj a management regionu. Sbornik vybranych prispevko*, Univerzita Hradec Kralove, Faculta Informatiky a Menagementu, Hradec Kralove, s. 84–92.
- Maciejuk M. [2009b], *Struktura i dynamika pomocy publicznej przedsiębiorcom w Polsce*, [w:] *Gospodarka przestrzenna XII*, t. I, red. S. Korenik, Z. Przybyła, Wyd. Stowarzyszenie na rzecz Promocji Dolnego Śląska, Wrocław, s. 217–228.
- Raporty o pomocy publicznej w Polsce udzielonej przedsiębiorcom w latach 2004–2009*, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Warszawa 2005–2010 (www.uokik.pl).
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 69/2001 z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy w ramach zasady de minimis* (DzUrzWE.L.10. z 13 stycznia 2001).

Rozporządzenie Komisji (WE) nr 70/2001 z dnia 12 stycznia 2001 r. dotyczące stosowania art. 87 i 88 Traktatu ustanawiającego WE dotyczących pomocy publicznej dla małych i średnich przedsiębiorstw (DzUrzWE.L.10. z 13 stycznia 2001).

Traktat akcesyjny. Płyta CD: Tak! Łączymy Polskę z Europą, Polska Fundacja im. Roberta Schumana, Warszawa 2004.

Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (DzU 2004, nr 123, poz. 1291 z późn. zm.).

THE STRUCTURE OF PUBLIC AID FOR ENTREPRENEURS IN POLAND IN THE PERIOD 2006-2009

Summary: The study presents public aid granted to entrepreneurs in Poland following Polish accession to the European Union. Empirical identification was applied to public aid for enterprises with regard to aid value, its forms and allocation, entities granting aid and regional diversification in Poland divided by regions, in the period between 2006 and 2009.

Keywords: public aid, public aid entity, aid beneficiary, forms of public aid.